

Σύσκεψις - Συνάντησις Γ' γιὰ τὴν ἰδρυσι
Ἰδιωτικῶν Ὀρθοδόξων Ἐκπαιδευτηρίων
Πνευματικὸ Κέντρο τοῦ Ἑνοριακοῦ Μετοχίου
τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τῆς Θεοτόκου
Κολωνὸς Ἀττικῆς, 18ῆς Μαρτίου 2016 ἐκ. ἡμ.

Λίγα λόγια περὶ τοῦ Σχολείου ποῦ ὀραματιζόμεστε

Νικόλαος Μάννης
Ἐκπαιδευτικὸς

α. Ὁ σοφὸς διδάσκαλος Κωνσταντίνος Οἰκονόμος ἐξ Οἰκονόμων ἔγραφε στὸν φίλο του Σταμάτιο Παπαιωάννου: «*Ἀγανακτεῖς ὅτι δὲν ἔχεις παιδείαν μεγάλην. Ἀναγίνωσκε, φίλε, καθ' ἡμέραν τοὺς θησαυροὺς τῶν Παλαιῶν καὶ γύμναζε τὴν ψυχὴν σου εἰς τὴν εὐσέβειαν καὶ τὴν ἀρετὴν, ἧτις εἶναι ὁ σκοπὸς τῆς παιδείας. Χωρὶς τούτων τῶν ἀρετῶν καὶ ἡ μεγίστη σοφία ἀποβαίνει πονηρία. Μετὰ τούτων δὲ τῶν ἀρετῶν καὶ ὁ ἀμαθέστατος πάντων ἀνθρώπων τιμᾶται δικαίως ὡς ἀληθινὸς διδάσκαλος*»¹.

Ἰδοῦ, λοιπόν, ποῖος πρέπει νὰ εἶναι ὁ σκοπὸς τῆς Παιδείας, γιὰ τοὺς Ὀρθοδόξους: ἡ ἐκγύμναση τῆς ψυχῆς στὴν εὐσέβεια καὶ τὴν ἀρετὴ. Ἡ ὅπως πολὺ σωστὰ μετέφερε, ἀπὸ τὸν ἀστείρευτο χρυσοστομικὸ ἄμβωνα, ὁ ἐκλεκτὸς συγγραφέας κ. Κωνσταντίνος Παπαδημητρακόπουλος στὴν πρώτη μας μεγάλη Σύναξη: ἡ **μετάληψη ἀγιότητος**.

Γίνεται φανερὸ ἐπομένως, πὼς τὸ Παιδαγωγικὸ Σύστημα, τὸ ὁποῖο πρέπει νὰ ἐφαρμόσει τὸ σχολεῖο, ποῦ ὀραματιζόμεστε, εἶναι ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖο ὡς **κέντρο του θὰ ἔχει τὸν Χριστό**, δηλαδὴ ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖο θέτει τὸν Θεάνθρωπο ὡς πρότυπο γιὰ τὸν ἄνθρωπο.

1. Ἐπιστολὴ 18ης Νοεμβρίου 1835.

Αὐτὸ τὸ Παιδαγωγικὸ Σύστημα δὲν εἶναι πρωτόγνωρο. Εἶναι τὸ Σύστημα ποὺ πάντοτε χρησιμοποιήθηκε στοὺς Ὁρθόδοξους Λαοὺς. Εἶναι ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖο σμίλεψε Ἄγιους, γιὰ τὴν Ἐκκλησία, καὶ ἥρωες, γιὰ τὰ Ἔθνη, ἀλλὰ καὶ γενικώτερα γιὰ τὸν κόσμο.

Αὐτὸ τὸ Σύστημα δὲν εἶναι βεβαίως «στεγανό». Ὅπως συνέβαινε πάντοτε στὴν Ὁρθοδοξία, δύναται, ἀλλὰ καὶ ἐπιβάλλεται νὰ εἶναι «ἀνοικτὸ» καὶ δημιουργικὸ, ὥστε νὰ προσλαμβάνει καὶ ἀπὸ τὰ σύγχρονα ἢ διεθνή παιδαγωγικὰ συστήματα κάθε πρόσφορο καὶ ἄνευ Χριστοῦ χρηστὸ στοιχεῖο, δόκιμο στὸ νὰ γυμνάζει τὴν ψυχὴ στὴν εὐσέβεια καὶ τὴν ἀρετή.

β. Πιὸ συγκεκριμένα, ἓνα Σχολεῖο ποὺ ἐμπνέεται ἓνα τέτοιο Ἑλληνορθόδοξο Σύστημα (Ἑλληνορθόδοξο μὲ τὴν ἔννοια, ὅτι ἡ ἑλληνικὴ σοφία – γλῶσσα, μουσικὴ, εἰκόνα– ὑπηρέτησαν ὅσο καμμία ἄλλη σοφία τοῦ κόσμου τὴν Ὁρθοδοξία), εἶναι ἓνα Σχολεῖο, τὸ ὁποῖο ἔχει τὶς ἐξῆς, ἐπίσης, ὑψηλὲς προσδοκίες:

- **νὰ προσφέρει ἐκεῖνη τὴν Μόρφωση,** ποὺ δὲν δίνει ἄλλο ἐκπαιδευτικὸ ἴδρυμα (ἐκεῖνη στὴν ὁποία ἀναφερόμαστε ὅλοι, ὅταν λέμε ὅτι κάποιος εἶναι μορφωμένος καὶ δὲν ἐννοοῦμε «σπουδαγμένος»).

- **νὰ καλλιεργεῖ τὶς κλίσεις** κάθε Παιδιοῦ καὶ νὰ ἐστιάζει σὲ αὐτὴν τὴν καλλιέργεια μὲ σκοπὸ τὴν ἀριστεία τοῦ καθενὸς στὸν τομέα του, καὶ ὄχι νὰ ἐφαρμόζει τὴν σημερινὴ ἐσφαλμένη τακτικὴ τῆς παραγωγῆς «πανεπιστημόνων» (καὶ ἄρα ἡμιμαθῶν), ποὺ ἀντιτίθεται καὶ στὸ Ἀποστολικὸ «μὴ πάντες ἀπόστολοι; μὴ πάντες προφῆται; μὴ πάντες διδάσκαλοι;»².

- **νὰ ἐμβαθύνει στὰ οὐσιώδη,** ἀποφεύγοντας τὰ περιττὰ καὶ ἀποβάλλοντας τὰ βλαβερά, καθιερώνοντας μία πνευματικὴ «νηστεία», ποὺ προσφέρει ὑγεία στὴν ψυχὴ.

- **νὰ διδάσκει πὼς ἡ σάρκα εἶναι ὑπηρέτρια τοῦ πνεύματος** καὶ πὼς ὅλα τὰ παιδάκια (καὶ ὁ «γυαλάκιας», ἢ «χοντρέλω», ὁ «σπασίκλας», ὁ «αὐτιάγουρας») εἶναι πανέμορφα, γιὰτὶ ὁ ὀρισμὸς τῆς ὁμορφιάς δὲν ἔχει νὰ κάνει μὲ τὴν σάρκα, ἀλλὰ εἶναι ἡ ἀγνὴ καὶ ἀθῶα παιδικὴ ψυχὴ, τὴν ὁποία τὸ Σχολεῖο πρέπει πάση δυνάμει νὰ κρατήσει ὅσο τὸ δυνατὸν πιὸ ἀνόθευτη.

- **νὰ ἐνισχύει τὴν φιλαναγνωσία** καὶ τὴν ἀγάπη πρὸς τὸ καλὸ

---

2. Α' Κορ. ιβ' 29.

βιβλίο σὲ μία ἐποχή, πὺ ἀκόμη καὶ τὰ συναισθήματα γεννιοῦνται καὶ πεθαίνουν μέσα σὲ κινητὲς ἠλεκτρονικὲς συσκευές. Ἀλλά, κυρίως, νὰ μαθαίνει στὰ παιδιά, ὅτι οἱ συσκευές αὐτὲς ἔχουν τὴν δυνατότητα, ὅταν χρησιμοποιηθοῦν σωστὰ καὶ διακριτικά, νὰ ὠφελήσουν πολὺ τὰ ἴδια, ἀλλὰ καὶ τοὺς συνανθρώπους τους, ὥστε καὶ διὰ μέσου αὐτῶν νὰ δοξάζεται ὁ Θεός.

● **νὰ ὑπενθυμίζει** ὅτι τὸ **περιβάλλον**, μέσα στὸ ὁποῖο ἔθεσε ὁ Θεὸς τὸν ἄνθρωπο, εἶναι ἡ **φύση**, καὶ ὄχι τὰ τσιμεντένια μπουντρούμια, καὶ ὅτι μὲ τὸν κόπο καὶ τὸν ἰδρώτα καὶ ἐκείνη προσφέρει τοὺς δικούς της θησαυρούς.

● **νὰ ἀφιερώνει χρόνο** στὰ **ὁμαδικὰ ἀθλήματα καὶ παιχνίδια**, τὰ ὁποῖα μποροῦν νὰ γίνουν **ἐργαλεῖα** πὺ θὰ καλλιεργοῦν τὴν **συλλογικότητα** καὶ τὴν **ἀλληλοπεριχώρηση**, τὴν **πειθαρχία** (μέσω τῆς ὑπακοῆς σὲ κανόνες), τὴν **ταπείνωση** (μέσω τῆς μὲ χαρὰ ἀποδοχῆς τῆς ἡττας), τὴν **μεγαλοψυχία** (μέσω τῆς μοιρασιάς τῆς χαρᾶς τῆς νίκης), καὶ παράλληλα θὰ μάθουν στὸ Παιδί, ὅτι ὅταν λέμε «Παιδί σημαίνει Παίζω», δὲν ἐννοοῦμε μπροστὰ στὴν ὀθόνη ἐνὸς ὑπολογιστῆ.

γ. Γιὰ νὰ ἐπιτευχθοῦν τὰ παραπάνω, χρειάζεται, ὅπως γίνεται κατανοητό, καὶ ἡ κατάλληλη **Μέθοδος Διδασκαλίας**, ὄχι δασκαλοκεντρικὴ ἢ μαθητοκεντρικὴ, κατὰ τὴν ἔξωθεν σοφία, ἀλλὰ **Χριστοκεντρικὴ**. **Μία** μέθοδος δηλαδή, στὴν ὁποῖα ὁ δάσκαλος δὲν εἶναι ὁ ἥλιος γύρω ἀπὸ τὸν ὁποῖο περιστρέφονται ὡς πλανῆτες οἱ μαθητές, ἀλλὰ τὸ ἐτερόφωτο ἐκεῖνο σῶμα, τὸ ὁποῖο λαμβάνει ἀπὸ τὸν Νοητὸ Ἥλιο Χριστὸ τὸ Φῶς καὶ τὸ μεταδίδει στοὺς μαθητές, τοὺς ὁποίους βοηθᾷ νὰ ἀνοίξουν τὸ παράθυρο τῆς ψυχῆς τους καὶ νὰ φωτισθοῦν.

Γι' αὐτὸ εἶναι ἀδιανόητο οἱ ἐκπαιδευτικοὶ ἐνὸς τέτοιου Σχολεῖου νὰ βρίσκονται σὲ κατάσταση ἀμετανοησίας καὶ νὰ μὴν εἶναι ζωντανὰ Μέλη τῆς Ἐκκλησίας, φορεῖς ἐπομένως τοῦ Φωτὸς τοῦ Χριστοῦ.

Ἐδῶ ἐντοπίζουμε καὶ τὴν πολὺτιμη, σημαντικώτατη καὶ ἄκρως ἀπαραίτητη συνεισφορά τῶν γονέων, οἱ ὁποῖοι θὰ πρέπει, στὴν προοπτικὴ ἐπίτευξης τῶν ἀνωτέρω ὑψηλῶν στόχων, **νὰ συνεργάζονται ἄρμονικὰ μὲ τοὺς Ἐκπαιδευτικούς**. **Θὰ** συμβάλλουν ἔτσι τὰ μέγιστα στὴν Ὁρθόδοξη διαπαιδαγώγηση τῶν παιδιῶν τους.

Ἄς ἔχουμε ὑπ' ὄψιν, ὅτι ὁ **ΙΕ' Κανόνας** τῆς ἐν Γάγγρα Τοπικῆς

Συνόδου επιβάλλει σοβαρά επιτίμια σὲ ἐκείνους τοὺς γονεῖς, οἱ ὅποιοι δὲν φροντίζουν, ὥστε νὰ διδαχθοῦν τὰ παιδιὰ τους τὴν θεοσέβεια καὶ τὴν ἀρετὴ.

δ. Πέραν τῶν παραπάνω, εἶναι ἀπαραίτητο νὰ γίνῃ ἀναφορὰ καὶ σὲ τρία βασικὰ μαθήματα στὰ ὁποῖα θὰ ὑπάρξει διαφοροποίηση στὴν προσέγγιση αὐτῶν σὲ σχέση μὲ τὴν προσέγγιση ποὺ ἐπιχειρεῖται ἀπὸ τὰ δημόσια ἢ κοσμικὰ ἰδιωτικὰ σχολεῖα. Πρόκειται γιὰ τὰ μαθήματα τῆς **Γλώσσας, τῆς **Ἱστορίας** καὶ τῶν **Θρησκευτικῶν**.**

Σχετικὰ μὲ τὴν **Γλώσσα**, καὶ ἤδη σαράντα ἔτη μετὰ τὴν ἐπαίσχυντη ἐκπαιδευτικὴ μεταρρύθμιση (κατάργηση καθαρουόσης καὶ πολυτονικοῦ), διὰ τῆς ὁποίας ἐπιβλήθηκε ἡ βίαιη ἀποκοπὴ τῶν νεοτέρων Ἑλλήνων ἀπὸ τὴν γνωριμία μὲ τοὺς προγόνους τους, τὸ Σχολεῖο μας ὀφείλει νὰ παρέχει τὰ ἀπαραίτητα γλωσσικὰ ἐφόδια γιὰ τὴν ἐπανασύνδεση μὲ αὐτούς. **Ἄ**ν καὶ δυστυχῶς κάτι τέτοιο δὲν μπορεῖ νὰ γίνῃ ἐπίσημα, ἐν τούτοις μέσα ἀπὸ τὶς ἐπιπλέον ὥρες διδασκαλίας θὰ μπορεῖ αὐτὸ νὰ γίνῃ κατορθωτὸ σὲ μεγάλο βαθμὸ, ἔτσι ὥστε ὁ ἀπόφοιτος τοῦ Σχολείου ὄχι μόνον νὰ μπορεῖ νὰ διαβάζει χωρὶς κόμπιασμα τὰ κείμενα γραμμένα σὲ ὁποιαδήποτε νεώτερη ἢ παλαιότερη μορφή ἑλληνικῆς γλώσσας, ἀλλὰ καὶ νὰ κατανοεῖ ἱκανοποιητικῶς αὐτὰ ποὺ διαβάζει. **Ν**ὰ μπουὶν δηλαδὴ οἱ βάσεις ὥστε στὸ μέλλον νὰ φθάσει σὲ μεγαλύτερα ἐπίπεδα γνώσεως τῶν παλαιότερων μορφῶν τῆς γλώσσας μας, οἱ ὁποῖες πρέπει νὰ ἀντιμετωπίζονται ὡς ἐνιαῖο σύνολο, κατὰ τὴν παπαδιαμάντεια ἀντίληψη καὶ νὰ μὴν γίνῃται ἀποδεκτὴ ἡ βίαιη διάκρισή της, ποὺ ἐπεχείρησαν τοὺς τελευταίους αἰῶνες οἱ ὀπαδοὶ τῶν ἄκρων, καθαρουοσιάνοι καὶ δημοτικιστές.

Σχετικὰ μὲ τὴν **Ἱστορία**, πρέπει νὰ εἰπωθεῖ ἡ μεγάλη της ἀξία γιὰ τὴν ἐπιβίωσή μας ὡς Γένους καὶ ὡς Προσώπων. **Δ**ὲν χρειαζόμαστε τὸν Νίτσε γιὰ νὰ μᾶς πεῖ πὼς «Λαὸς χωρὶς μνήμη, εἶναι λαὸς χωρὶς μέλλον». **Αὐ**τὸ εἶναι βασικὴ ἀρχή, καὶ ἡ εἰς βάθος ἔρευνα τῆς Ἱστορίας (ἀλήθεια πίσω ἀπὸ ὅ,τι φαίνεται) θὰ πρέπει νὰ ἀποτελεῖ προτεραιότητα ἐνὸς Σχολείου σὰν αὐτὸ ποὺ ἐπιθυμοῦμε νὰ δημιουργήσουμε. **Δ**ὲν πρέπει νὰ ξεχνοῦμε ἄλλωστε πὼς τὴν Ἱστορία ὄχι μόνον τὴν γράφουν οἱ νικητές, ἀλλὰ ἀποκρύπτουν σημαντικὲς πτυχές της καὶ οἱ ἐκάστοτε ἐξουσιαστὲς τοῦ κόσμου τούτου.

Ἦς τελευταῖο καὶ κυριώτερο ἀφήσαμε τὸ **μάθημα τῶν Θρησκευ-**

τικῶν. Ξεκάθαρα στὸ Σχολεῖο μας πρέπει νὰ προσδοθεῖ στὸ μάθημα αὐτὸ ὁ χαρακτήρας ποὺ ἀρμόζει σὲ ἓνα Ὁρθόδοξο Σχολεῖο. Ἀηλαδὴ νὰ γίνεται (ἀπὸ τὶς πρῶτες τάξεις κιόλας μὲ ἐνισχυτικὲς ὥρες) οὐσιαστικὴ Ὁρθόδοξη Κατήχηση καὶ ὄχι ἐπιφανειακὴ γνωριμία μὲ τὰ θρησκευτικὰ καὶ θρησκευιολογικὰ θέματα. Ἀκόμη ἐπιβάλλεται, στὶς μεγαλύτερες τάξεις, νὰ γίνεται ἀναφορὰ σὲ ὅλες τὶς γνωστὲς θρησκείες καὶ αἱρέσεις τῆς ἐποχῆς μας, μὲ παραδόσεις ἀντιρρητικοῦ χαρακτήρα, στὶς ὁποῖες θὰ ἀνατρέπονται οἱ πλάνες καὶ οἱ κακοδοξίες αὐτῶν, ὥστε νὰ δοθοῦν τὰ ἀπαραίτητα ἐφόδια στὰ Παιδιὰ νὰ ἀντιμετωπίσουν μεγαλώνοντας τὴν ἰσχυρὴ καὶ ἀπροκάλυπτη πλέον, προκλητικὴ ἀντορθόδοξη Προπαγάνδα.

ε. Στὰ πιὸ πρακτικὰ, καὶ ἀπτόμενα τῶν οἰκονομικῶν θεμάτων, ζητήματα τὸ Σχολεῖο πρέπει νὰ προσφέρει:

- Ὑψηλοῦ ἐπιπέδου κατηχητικὲς, ἀλλὰ καὶ φροντιστηριακὲς γνώσεις (ξένες γλῶσσες, πληροφορικὴ, παραδοσιακοὶ χοροί, ἐκκλησιαστικὴ μουσικὴ καὶ εἰκονογραφία κ.ἄ.).

- Τὰ ἀπαραίτητα σχολικὰ εἶδη τῆς χρονιᾶς (τετράδια, μολύβια, γόμες κ.ο.κ.)

- Παροχὴ δεκατιανοῦ καὶ γεύματος, σὲ κοινὴ τράπεζα γιὰ ὅλους.

- Ἄν ὄχι δωρεὰν συμμετοχὴ, τουλάχιστον πολὺ χαμηλὰ δίδακτρα...

